

ИРОН АЪВАГ ГУЫРДЪЫСТОНЫ ОСЪРИ ЭНА САЪАРИТЪЕОЪИ

Регионалон кәнаә этносты
кәаддәрдәер хәйтты әвзәгты
Европәйәг Харти

რეგიონული ან უმცირესობათა
ენების ევროპული ქარტია

► coe.int/minlang

Авзәджы
иртасәен амал

ენის გზამკვლევი

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Регионалон кәәнә этносты кәаддәрдәәр хәйтты әвзәәгты Европәйәг Харти әвдиси Европәйы Советы Конвенцийы, кәәцы әххуыс кәәны уыцы этносты кәаддәрдәәр хәйтты әвзәәгты хәхәхәәнынәән, кәәцытыл традиционәй ныхас кәәның бәстәәйы мидәәг. Әвзәәгты Хартимә хәуы әндәәр әмә әндәәр мадзәлтә әуадзыны әххуыс, кәәцытә арәзт цәуың уыи сифтонгадәән әмә разынгардкәәнынәән, цәмәй әрцәәуа уыцы әвзәәгты пайдакәәнынад, сәрмагондәй скәолаты, культурон мадзәлтты, медиәйы, кампаниты әмә административон органы.

1999 азы Европәйы Советы уәнг куы сси Гуырдыстон, уәд йәхимә райста регионалон кәәнә этносты кәаддәрдәәр хәйтты әвзәәгты Европәйәг Хартийы ратификаци. Куыддәриддәәр Гуырдыстоны хицауад скәндзәән Хартийы ратификаци, әвзәәгты Харти ахәлиу уыдзәәнис бәстәәйыл әмә документ кәух ратдзәән ирон әвзәджы баххәхәәнынәән дәәр, уымәән әмә уыи әвдиси этносты кәаддәрдәәр хәйтты уыцы цәәй-цә әвзәг, кәәцыйыл традиционәй ныхас кәәның Гуырдыстоны. Ләвәрд әвзәджы иртасәән амалмә хәуы әвзәәгты Европәйәг Хартимә гәсгәйәә гәңцонвадат скәәның уыцы мадзәлтты, кәәцыйә спайдакәәнындәәр Гуырдыстон хәвәы ироны 'рдәәм.

Йә фарс рахәцут ацы мадзәлттәән: кәәд әмә сыхәддәәр регуляронәй пайда кәәнүт ирон әвзәг әндәәр әмә әндәәр кәәбазы, уәд сыхәх нысануәәгджын хәй бахәсдзыстут иронмә, куыд Гуырдыстоны әвзәг, баххәхәәныны әмә рәзынады хәуыддәджы.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების დაცვას, რომლებმაც ტრადიციულად საუბრობენ ქვეყანაში. ენათა ქართია ითვალისწინებს ხელშეწყობის სხვადასხვა ღონისძიებებს, რომლებიც შექმნილია იმის უზრუნველსაყოფად და წასახალისებლად, რომ მოხდეს ამ ენების საჭაროდ, განსაკუთრებით სკოლებში, კულტურულ ღონისძიებებში, მედიაში, კომპანიებსა და ადმინისტრაციულ ორგანოებში გამოყენება.

1999 წელს ევროპის საბჭოში გაწვევიანების დროს, საქართველომ იკისრა რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართის რატიფიცირება. როგორც კი საქართველოს ხელისუფლება მოახდენს ქართის რატიფიცირებას და დოკუმენტი შევა ძალაში, იგი ხელს შეუწყობს ოსური ენის დაცვასაც, რადგან იგი წარმოადგენს უმცირესობათა იმ ერთ-ერთ ენას, რომელმაც ტრადიციულად საუბრობენ საქართველოში. მოცემული ენის გზამკვლევი მოიცავს ენების ევროპული ქართით კავალისწინებულ ხელშეწყობის იმ ღონისძიებებს, რის გამოყენებასაც საქართველო აპირებს ოსურის მიმართ.

მხარი დაუჭირეთ ამ ღონისძიებებს: თუ თქვენც რეგულარულად იყენებთ ოსურ ენას სხვადასხვა სფეროში, თქვენ მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანთ ოსურის, როგორც საქართველოს ენის, შენარჩუნებისა და განვითარების საქმეში.

НЫСӘНТТӘ ӘМӘ ПРИНЦИПТӘ

— Гуырдыстон сәрмагонд политикәйы, закондәттынады әмә практикон хъуыддадгы ирон әвзагмә уыцы территорияы арәнты мидәг, цыран ацы әвзаг пайдагонд цәуы әмә ацы әвзадгы конкретон ситуацимә гәсгәйә, сараздзәни ахәм нысәнттәәм әмә принциптәәм гәсгә:

- ▶ Ирон әвзаг расидын культурон хъәздыгдзинады равдисынән
- ▶ Ирон әвзагән географин зонәйы йә ләггад сифтонг кәнынән, цәмәй уәвәг кәнә ног административон дих ма бакъуылымпы кәна ирон әвзады рәзынады
- ▶ Ирон әвзадгы рапарахат кәнынән цәхгәр архайды әнәмәнгхәугәдзинады сифтонг кәнынад, йә бахъахъхәеныны нысанмә гәсгә
- ▶ Дзургә әмә фысгә формәйә, әхсәнадон әмә сәрмагонд царды ирон әвзадгы пайдакәнын әнцонвадат сәнын кәнә та сразәнгәр кәнын
- ▶ Хартимә гәсгә кьабәзты ирон әвзагыл дзураг кьордты 'хсән контакттә бахъахъхәнын әмә рапарахат кәнын, афтә-ма культурон әмахастыты әрфидар кәнын паддзахады цәраг иннә кьордтимә, кәцитә хицәнгонд әвзәгтыл ныхас кәнынц

МИҖНӘҖИ ДА ПРИНЦИПҖИ

— საქართველო საკუთარ პოლიტიკას, კანონმდებლობასა და პრაქტიკულ საქმიანობას ოსური ენის მიმართ იმ ტერიტორიის ფარგლებში, სადაც ეს ენა გამოიყენება და ამ ენის კონკრეტული სიტუაციის შესაბამისად, ააგებს შემდეგ მიზნებსა და პრინციპებზე დაყრდნობით:

- ▶ ოსური ენის აღიარება კულტურული სიმდიდრის გამოსატულებად
- ▶ ოსური ენის გეოგრაფიული არეალის პათივისცემა იმის უზრუნველსაყოფად, რომ არსებული ან ახალი ადმინისტრაციული დაყოფა დაბრკოლებას არ წარმოადგენდეს ოსური ენის განვითარებისათვის
- ▶ საჭიროების შემთხვევაში, ოსური ენის განვითარებისათვის გადამჭრელი მოქმედების აუცილებლობის უზრუნველყოფა, მისი დაცვის მიზნით
- ▶ მეპირი და წერილობითი ფორმით, საჯაროდ და პირად ცხოვრებაში ოსური ენის გამოყენების ხელშეწყობა და/ან წახალისება
- ▶ ქართილთა გავრცელების უზრუნველყოფის მიზნით ოსურ ენაზე მოლაპარაკე ჯგუფებს შორის კონტაქტების შენარჩუნება და განვითარება, აგრეთვე კულტურული ურთიერთობების დამყარება სახელმწიფოში მცხოვრებ სხვა ჯგუფებთან, რომლებიც განსხვავებულ ენებზე საუბრობენ

- ▶ Ахуырады системаэмæ гæсгæйæ алы къæпхæныл ирон æвзаг ахуыргæнгæйæ æмæ сахуыр кæнынæн аккаг формæты æмæ фæрæзты сифтонгкæнынад
- ▶ Ирон æвзагыл æнæдзурæг гоймæгтæн æвзаг сахуыр кæнынæн уавæртæ скæнын, кæд æмæ уыдон цæрынц уыцы территорийыл, цыран ацы æвзаг пайдагонд цæуы æмæ сæм ис йæ сахуыр кæныны бæллицц
- ▶ Университеты кæнæ æмбæлон уагдæтты ирон æвзаг сахуыр кæнынæн æмæ иртасынæн къухарæзт
- ▶ Ацы Хартимæ гæсгæ къабæзты паддзахæдты 'хсæн баивыны аккаг формæты къух арæзт ирон æвзагыл.

- ▶ гæнæтлæбты сисстемის ყველა შესაბამის საფეხურზე ოსური ენის სწავლებისა და შესწავლის სათანადო ფორმებისა და საშუალებების უზრუნველყოფა
- ▶ ოსურ ენაზე არამოსაუბრე პირებისათვის ენის შესასწავლად პირობების შექმნა, თუ ისინი ცხოვრობენ იმ ტერიტორიაზე, სადაც ეს ენა გამოიყენება და აქვთ მისი შესწავლის სურვილი
- ▶ უნივერსიტეტებსა ან შესაბამის დაწესებულებებში ოსური ენის შესწავლისა და კვლევის ხელშეწყობა
- ▶ ამ ქართით გათვალისწინებულ სფეროებში სახელმწიფოთაშორისი გაცვლების შესაბამისი ფორმების ხელშეწყობა ოსური ენისთვის.

Гуырдыстон исы йæхимæ хæсдзинад скуынæг кæна, кæд нырма не скуынæг кодта, ирон æвзаг пайдакæныны ныхмæ цавæрфæнды æнæбындур хъауджыдзинад, арæн æвæрд кæнæ уæлбарæд дæттын, кæцы здæхт у ацы æвзаджы бахъахъæныны æмæ рæзынады бакъуылымпы кæнын кæнæ тæссаг уавæры 'рдæм. Ирон æвзаджы пайдайæн специалон мадзæлттæ райсын, кæцыйы нысан уыдзæн ацы æвзагыл ныхасгæнджыты æмæ иннæ цæрджыты 'хсæн æмбæрцадæн къухарæзт, не 'рцæудзæнис нымад дискриминацийы актыл фылдæр æвзæгтыл дзурджыты 'рдæм.

ოსური ენის გამოყენების მიმართ, საქართველო იღებს ვალდებულებას ალკვეთოს, თუ ჯერ არ აღუკვეთავს, ნებისმიერი გაუმართლებელი გამორჩევა, გამორიცხვა, შეზღუდვა ან უპირატესობის მინიჭება, რომელიც მიმართულია ამ ენის შენარჩუნებისა და განვითარებისათვის ხელის შეშლისა ან საფრთხეში ჩაგდებისაკენ. ამასთან, ოსური ენის სასარგებლოდ სპეციალური ზომების მიღება, რომლებიც მიზნად ისახავს ამ ენაზე მოლაპარაკეთა და დანარჩენ მოსახლეობას შორის თანასწორობის ხელშეწყობას, ან რომლებიც სათანადოდ იღებს მხედველობაში ამ ენის განსაკუთრებულ პირობებს, არ ჩაითვლება დისკრიმინაციის აქტად უფრო გავრცელებულ ენებზე მოლაპარაკეთა მიმართ.

Гуырдыстон исы йæхимæ хæсдзинад, æмбæлон мадзæлттæй къухсарæзт кæрæдзийы æмбарынаен бæстæйы алы лингвистон къорды 'хсæн æмæ сæрмагондæй, бæстæйы мидæг ифтонггонд ахуырады æмæ профессионалон цæттæгæнаен нысæнтты архайын ирон æвзагæн лæггаддзинад, æмбырындзинад æмæ толерантон дæлбардзинад æмæ ма ноджы сразæнгард кæнын информацион фæрæзты ацы нысæнтты сæххæст кæнынæн.

Ирон æвзагмæ политикайы арæнвæрдмæ гæсгæйæ, Гуырдыстон йæхимæ исы ацы æвзагыл дзурæг къорды хъæугæдзинæдтæ æмæ сæ загъдгонд бæллицтæ. Разæнгардгонд æрцæудзысты Гуырдыстоны 'рдыгæй, æнæмæнгхъæугæйы цауы, ахæм органтæ скæнын, кæцыты нысан уыдзæнис хицауады органтæн уынафæтæ раттын ирон æвзаджы фæдыл алы фæрстæйылы.

АХУЫРАД

— Ахуырадмæ цы хауы уымæ гæсгæ, Гуырдыстон исы йæхимæ хæсдзинад уыцы территориятыл, цыран ацы æвзаг пайдагонд цæуы, ацы æвзаджы уавæрмæ гæсгæ æмæ ма цæмæй паддзахадон æвзаджы ахуыркæнын дæр хъыгдард ма æрцæуа:

- ▶ Æнцонвадат скæна скъолаагъоммæ ахуырады нысаниуæгджын хай ирон æвзагыл уыцы ахуырдызæнтæн уæддæр, кæцыты бинонтæ уый курынд æмæ кæцыты нымæц фагыл нымæд æрцæудзæнис

საქართველო იღებს ვალდებულებას, შესაბამისი ღონისძიებებით ხელი შეუწყოს ურთიერთგაგებას ქვეყნის ყველა ლინგვისტურ ჯგუფს შორის. კერძოდ, ქვეყანაში განათლებისა და პროფესიული მომზადების სფეროში შემუშავებულ სამოქმედო მიზნებს შორის მოახდინოს ოსური ენის მიმართ პატივისცემის, გაგებისა და ტოლერანტული დამოკიდებულების ჩართვა და ასევე წახალისოს მასმედია ამავე მიზნების მისაღწევად.

ოსური ენის მიმართ პოლიტიკის განსაზღვრისას, საქართველო მხედველობაში მიიღებს ამ ენაზე მოლაპარაკე ჯგუფების საჭიროებებსა და მათ მიერ გამოთქმულ სურვილებს. აუცილებლობის შემთხვევაში, საქართველოს მიერ წახალისდება ისეთი ორგანოების შექმნა, რომელთა მიზანია ხელისუფლების ორგანოებისათვის რჩევების მიცემა ოსურ ენასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხზე.

განათლება

— განათლებასთან მიმართებაში, საქართველო ვალდებულებას იღებს იმ ტერიტორიაზე, სადაც ეს ენა გამოიყენება, ამ ენის მდგომარეობის მიხედვით და სახელმწიფო ენის სწავლებისათვის ზიანის მიყენების გარეშე:

- ▶ ხელმისაწვდომი გახადოს სკოლამდელი განათლების მნიშვნელოვანი ნაწილი ოსურ ენაზე იმ მოსწავლეთა მიმართ მაინც, რომელთა ოჯახებიც ამას ითხოვენ და რომელთა რაოდენობაც საკმარისად ჩაითვლება

- ▶ Ифтонггонд æрцæуæд ирон æвзаджы ахуыр райдайæн ахуырады арæнты, куд ахуыргæнæн программæйы сконды хай уыцы ахуырдаутæн уæддæр, кæцыты бинонтæ уый курынц æмæ кæцыты нымæц фагыл нымæд æрцæудзæнис
- ▶ Ифтонггонд æрцæуæд ирон æвзаджы ахуыр астæуккаг ахуырады арæнты, куд ахуыргæнæн программæйы сконды хай уыцы ахуырдаутæн уæддæр, кæнæ иуæй-иу цауы, кæцыты бинонтæ, уый курынц æмæ кæцыты нымæц фагыл нымæд æрцæудзæнис
- ▶ Ифтонггонд æрцæуæд ирон æвзаг сахуыр кæнын университеты кæнæ уæлдæр ахуырады дисциплинæйы формæйæ
- ▶ Ифтонггонд æрцæуæд, цæмæй ирон æвзаг иуæй-иу дисциплинæйы хуызы ахуыр цæуа хъомылтæн æмæ æнæсцух ахуырады арæнты
- ▶ Ифтонггонд æрцæуæд ахуыргæнджыты базисон æмæ профессионалон цæттæ кæнынад, кæцы æнæмæнгхъæугæ у ирон æвзагыл ахуырад райсыны хъæугæ мадзæлтты ауадзынæн
- ▶ Арæзт æрцæуæд цæстдарæг орган кæнæ органтæ, кæцытæ дзуаппдæттæг уыдзысты ирон
- ▶ Убрუნгвельгос ослური енис სწავლება დაწყებითი განათლების ფარგლებში, როგორც სასწავლო პროგრამის შემადგენელი ნაწილი იმ მოსწავლეთა მიმართ მაინც, რომელთა ოჯახებიც ამას ითხოვენ და რომელთა რაოდენობაც საკმარისად ჩაითვლება
- ▶ Убрუნгвельгос ослური енис სწავლება საშუალო განათლების ფარგლებში, როგორც სასწავლო პროგრამის შემადგენელი ნაწილი იმ მოსწავლეთა მიმართ მაინც, რომლებიც, ან ზოგიერთ შემთხვევაში, რომელთა ოჯახებიც, ამას ითხოვენ და რომელთა რაოდენობაც საკმარისად ჩაითვლება
- ▶ Убрუნгвельгოს ослური еნის შესწავლა უნივერსიტეტის ან უმაღლესი განათლების დისციპლინის ფორმით
- ▶ Убрუნгვельგოს, რომ ослური ენა ერთ-ერთი დისციპლინის სახით ისწავლებოდეს ზრდასრულთა და უწყვეტი განათლების ფარგლებში
- ▶ Убрუნгვельგოს მასწავლებელთა საბაზისო და შემდგომი პროფესიული მომზადება, რომელიც აუცილებელია ослურ ენაზე განათლების მიღებისათვის საჭირო ღონისძიებების განსახორციელებლად
- ▶ შექმნას საზედამხედველო ორგანო ან ორგანოები, რომლებიც პასუხისმგებელნი

აეზადჯი ახუირგაენაენ აუგდონი
კაენაე რაეზინადი რაისგაე პროგრესი
მონიტორინგილ ამაე აუდონი აუადჯაე
მადჯალტი თыхაეი პერიოდикон
ныхасы скондыл, каецы аუидჯაенис
აергом.

Ахуырадмае цы хауы уымае гаесгае, уыцы
территоритыл, цыран традиционაеи нае
пайда каенынц ирон аеваг, Гуырдыстон
йаехимае исы хаесдзинад бар ратта,
сразаенгард каена, каенае сифтонг каена
ирон аевагыл, каенае ирон аеваг ахуыр
каенын ахуырады алкаецы аембелон
кхаепхаеныл, каед амае ирон аевагыл
ныхасгаенджыты нымаец фаг каены.

ТАЕРХОНДОНЫ ОРГАНТАЕ

— Гуырдыстон йаехимае исы
хаесдзинад, уыцы таерхондоны районы
’рдამ, цыран цаерджыты нымаец,
каецытае пайда каенынц ирон аеваг,
раст кусы дэлдээр ранымад баераегонд
мадჯалтты ацы аевадჯи уавармае
гаесгаеиае амае уыцы бадзырдаеи,
цаемаеи ацы пунктაеи ифтонггонд
мадჯалттае таерхонгаенаедჯи ’рдыгаеи
ма хуамае уой аеркастгонд афтае, амае
кхуылымпы каеной раеставзаринад
аембелонаеи аუадзынаен:

იქნებიან ოსური ენის სწავლების
დაწესების ან განვითარებაში
მიღწეული პროგრესის
მონიტორინგზე და მათ მიერ
მიღებული ღონისძიებების შესახებ
პერიოდული მოხსენებების
შედგენაზე, რომლებიც გახდება
საჯარო.

განათლებასთან მიმართებაში, იმ
ტერიტორიაზე, სადაც ტრადიციულად
არ გამოიყენება ოსური ენა,
საქართველო ვალდებულია იღებს
ნება დართოს, წაახალისოს ან
უზრუნველყოს ოსურ ენაზე ან ოსური
ენის სწავლება განათლების ყველა
შესაბამის საფეხურზე, თუ ოსურ ენაზე
მოლაპარაკეთა რაოდენობა ამას
ამართლებს.

სასამართლო ორგანოები

— საქართველო ვალდებულია
იღებს, იმ სასამართლო ოლქების
მიმართ, სადაც მცხოვრებთა
რაოდენობა, რომლებიც იყენებენ
ოსურ ენას, ამართლებს ქვემოთ
განსაზღვრულ ზომებს, ამ ენის
მდგომარეობის შესაბამისად და
იმ პირობით, რომ ამ პუნქტით
უზრუნველყოფილი ზომები
მოსამართლის მიერ არ უნდა
განიხილებოდეს ისეთებად,
რომლებიც აბრკოლებს
მართლმსაჯულების სათანადოდ
განხორციელებას:

УГОЛОВОН РÆСТÆВЗАРÆН КОНДАДЫ: სისხლის სამართალწარმოებაში:

- ▶ Ифтонгонд æрцæуæд, цæмæй аххосджын пайда кæна ирон æвзагæй пайдакæныны барæй. Æнæмæнгхъæугæдзинады цауы, спайда кæна тæлмацгæнæг æмæ тæлмацгæнджыты лæггадæй, цымыдисгæнæг гоймæгтæн æнæ уæлдай хæрдзтæ бафидгæйæ.

- ▶ უზრუნველყოფის, რომ ბრალდებული სარგებლობდეს ოსური ენის გამოყენების უფლებით. აუცილებლობის შემთხვევაში, თარჯიმანთა და მთარგმნელთა მომსახურების უზრუნველყოფით, დაინტერესებული პირებისათვის ზედმეტი ხარჯების დაკისრების გარეშე.

ÆМБÆСТАГОН РÆСТÆВЗАРÆН КОНДАДЫ:

- ▶ Бар раттæд, цæмæй рæстæвзарæн кондады хайадисæджы ‘рдыгæй тæрхондоны йæхæдæг расидгæйæ, йын гæнæн уа ирон æвзагæй спайда кæнын æнæ уæлдай хæрдзтæ бафидгæйæ. Æнæмæнгхъæугæдзинады цауы, спайда кæна тæлмацгæнæг æмæ тæлмацгæнджыты лæггадæй.

სამოქალაქო სამართალწარმოებაში:

- ▶ ნება დართოს, რომ სამართალწარმოების მონაწილე მხარის სასამართლოში პირადად გამოცხადებისას, მას შეეძლოს ოსური ენის გამოყენება მისთვის დამატებითი ხარჯების დაკისრების გარეშე. აუცილებლობის შემთხვევაში, თარჯიმანთა და მთარგმნელთა მომსახურების გამოყენებით.

АДМИНИСТРАТИВОН РÆСТÆВЗАРÆН КОНДАДЫ:

- ▶ Бар раттæд, цæмæй рæстæвзарæн кондады хайадисæджы ‘рдыгæй тæрхондоны йæхæдæг расидгæйæ, йын гæнæн уа ирон æвзагæй спайда кæнын æнæ уæлдай хæрдзтæ бафидгæйæ. Æнæмæнгхъæугæдзинады цауы, спайда кæна тæлмацгæнæг æмæ тæлмацгæнджыты лæггадæй.

ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში:

- ▶ ნება დართოს, რომ სამართალწარმოების მონაწილე მხარის სასამართლოში პირადად გამოცხადებისას, მას შეეძლოს ოსური ენის გამოყენება მისთვის დამატებითი ხარჯების დაკისრების გარეშე. აუცილებლობის შემთხვევაში, თარჯიმანთა და მთარგმნელთა მომსახურების გამოყენებით.

Гуырдыстон йæхимæ исы хæсдзинад ирон æвзагыл æнцонвадат скæна паддзахады алы нысаниуæгджын закъондæттæг актытæ, афтæ-ма ноджы уыцы документтæ, кæцытæ конкретонæй хауынц ацы æвзагыл дзурджытæм, кæд æмæ нырмæ нæ уыдис уыцы документты æнцонвадат æндæр фæрæзтæй.

АДМИНИСТРАТИВОН ОРГАНТÆ ÆМÆ ХИЦАУАДОН КУЫСТУÆТТÆ

— Паддзахады уыцы административон районы, цыран цæры ирон æвзагыл дзурæг цæрджыты ахæм фаг бæрц, кæцы раст кæны дæлдæр бæрæггонд мадзæлттæ райсын, æмæ ацы æвзаджы уавæрмæ гæсгæйæ, Гуырдыстон йæхимæ исы хæсдзинад, уыйас амалæй, цасæй уый объективонæй гæнæн уыдзæнис:

- ▶ Ифтонггонд æрцæуæд, цæмæй ирон æвзагыл дзурæг гоймæгтæн сæ бон уа ацы æвзагыл арæзт дзургæ кæнæ фысгæйæ куырдиæттæ бадæттын
- ▶ Цæрджытæн æнцонвадат скæнæд уæрæх спайдагонд административон текстты æмæ формæты ирон æвзагыл кæнæ дыууæвзагон верситы;

საქართველო ვალდებულებას იღებს ოსურ ენაზე ხელმისაწვდომი გახადოს სახელმწიფოს ყველაზე მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო აქტები, აგრეთვე ის დოკუმენტები, რომლებიც კონკრეტულად შეეხება ამ ენაზე მოლაპარაკებებს, თუკი ეს დოკუმენტები სხვა საშუალებით უკვე არ არის მათთვის ხელმისაწვდომი.

ადმინისტრაციული ორგანოები და საჯარო სამსახურები

— სახელმწიფოს იმ ადმინისტრაციულ ოლქებში, სადაც ცხოვრობს ოსურ ენაზე მოლაპარაკე მოსახლეობის საკმარისი რაოდენობა, რომელიც ამართლებს ქვემოთ განსაზღვრული ზომების მიღებას, და ამ ენის მდგომარეობის გათვალისწინებით, საქართველო ვალდებულებას იღებს, იმ ზომით, რითაც ეს ობიექტურად შესაძლებელი იქნება:

- ▶ უზრუნველყოს, რომ ოსურ ენაზე მოლაპარაკე პირებს შეეძლოს ამ ენაზე შედგენილი ზეპირი ან წერილობითი განცხადებების წარდგენა
- ▶ მოსახლეობისათვის ხელმისაწვდომი გახადოს ფართოდ გამოყენებული ადმინისტრაციული ტექსტები და ფორმები ოსურ ენაზე ან ორენოვან ვერსიებში;

Хицауады уыцы бынаџтон аема регионалон органы 'рдџаема, кџацыты территорийылдџаер ирон аџвагыл дзураџ цџарджыты бџарц ахџем у, аема раст кџаны дџалдџаер бџарџагонд мадџџалтты райсын, Гуырдыстон йџахимџа исы хџасдзинад, ратта сын бар кџанџа та сџа сраџаенгард кџана:

- ▶ Ирон аџвагыл дзураџ гоймаџгты 'рдыгаџй дзыхџаџй кџанџа фысгаџйџа куырдиџагты бадџагтыны гаенџандзинад ацы аџвагыл.

Хицауады административон органы кџанџа уыдоны номаџй архаџаџа гоймаџгты 'рдыгаџй хицауадон куыстуџагтџаџй сифтонгакџанынады фџадыл, Гуырдыстон йџахимџа исы хџасдзинад, йџа территорийы арџагты мидџаг, цырандџаериддџаер пайдагонд цџауы ирон аџваг, ацы аџвадџы уавџаermaџа гаџсгаџйџа аема цасдџаериддџаер реалонџаџй гаенџан уыдџаџнис:

- ▶ Бар раттаџд ирон аџвагыл дзураџ гоймаџггаен бадџагтџой уыцы аџвагыл фыст куырдиат.

Административон органимаџа амахагтыты ирон аџвагаџй спайдакџаныны ифтонгадџаен, Гуырдыстон йџахимџа исы хџасдзинад, ауадџа ахџем мадџџалтџа:

ხელისუფლების იმ ადგილობრივ ორგანოთა მიმართ, რომელთა ტერიტორიაზეც მოსახლეობის ოსურ ენაზე მოლაპარაკეთა რაოდენობა ისეთია, რომ ამართლებს ქვემოთ განსაზღვრული ზომების მიღებას, საქართველო ვალდებულებას იღებს, ნება დართოს და/ან წახალისოს:

- ▶ ოსურ ენაზე მოლაპარაკე პირების მიერ ზეპირი ან წერილობითი განცხადებების წარმოდგენის შესაძლებლობა ამ ენაზე.

ხელისუფლების ადმინისტრაციული ორგანოების ან მათი სახელით მოქმედი პირების მიერ საჯარო მომსახურების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით, საქართველო ვალდებულებას იღებს, მისი ტერიტორიის ფარგლებში, სადაც გამოიყენება ოსური ენა, ამ ენის მდგომარეობის შესაბამისად და რამდენადაც ეს რეალურად შესაძლებელი იქნება:

- ▶ ნება დართოს ოსურ ენაზე მოლაპარაკე პირებს წარადგინონ ამ ენაზე შედგენილი თხოვნა.

ადმინისტრაციულ ორგანოებთან ურთიერთობებში ოსური ენის გამოყენების უზრუნველსაყოფად, საქართველო ვალდებულებას იღებს, განახორციელოს შემდეგი ზომები:

- ▶ Хъæугæдзинады цауы, сифтонг кæнæд фысгæйæ кæнæ дзыхæй тæлмацы
- ▶ Хицауадон куыстуæтты гæсты куыстмæ райсындзинад æмæ æнæмæнг хъæугæдзинады цауы, уыдоны æмæ хицауадон куыстуаты æндæр æмкусджыты профессионалон цæттæкæнынад
- ▶ Ирон æвзаг зонæг хицауадон куыстуæтты гæстæй сæ куырдиæтты гæнæн дзинадмæ гæсгæ сифтонг кæнын уыцы территорийыл снысан кæныны фæдыл, цырандæриддæр пайдагонд цæуы ацы æвзаг.

МЕДИÆ

— Ирон æвзагы дзурæг гоймæгты интересæм гæсгæйæ, Гуырдыстон йæхимæ исы хæсдзинад уыцы территорийыл, цырандæриддæр пайдагонд цæуы ирон æвзаг, ацы æвзаджы конкретон ситуацимæ гæсгæ æмæ ацы къабазы паддзахадон хицауады органытæ кæмкоммæ кæнæ æнæкоммæ компетенцийы, барлаæвæрдæ æмæ ролмæ гæсгæйæ, медиæйы хæдбардзинады æмæ автономийы принципты хъахъхъæнгæйæ:

- ▶ саტიроების შემთხვევაში, უზრუნველყოს წერილობითი ან ზეპირი თარგმანი
- ▶ საჯარო სამსახურში მოხელეთა დასაქმება და აუცილებლობის შემთხვევაში, მათი და საჯარო სამსახურის სხვა თანამშრომელთა პროფესიული მომზადება
- ▶ ოსური ენის მცოდნე საჯარო მოხელეთა თხოვნების შეძლებისდაგვარად დაკმაყოფილება მათი იმ ტერიტორიაზე დანიშვნასთან დაკავშირებით, სადაც გამოიყენება ეს ენა.

მეცნიერება

— ოსურ ენაზე მოლაპარაკე პირთა ინტერესების გათვალისწინებით, საქართველო ვალდებულია იღებს იმ ტერიტორიაზე, სადაც გამოიყენება ეს ენა, ამ ენის კონკრეტული სიტუაციის შესაბამისად და ამ სფეროში სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების პირდაპირი ან არაპირდაპირი კომპეტენციის, უფლებამოსილებისა და როლის გათვალისწინებით, მედიის დამოუკიდებლობისა და ავტონომიის პრინციპების დაცვით:

– Уымæ гæсгæйæ, æмæ радио æмæ телеуынынад кæй лæггад кæнынд хицауадон хъуыддагæн:

- ▶ Аккагæй ифтонгонд æрцауæд, цæмæй теле-радиойы уацхæссæг радзура программæтæ ирон æвзагыл
- ▶ Сразæнгард кæна кæнæ та къух сараза телеуынынадон программæты радзурынæн ирон æвзагыл регионалон бындурыл
- ▶ Сразæнгард кæна кæнæ та къух сараза ирон æвзагыл аудио кæнæ та аудио-визуалон продукцийы уадзынæн æмæ дистрибуцийæн
- ▶ Сразæнгард кæна кæнæ та къух сараза ирон æвзагыл иуыл къаддæр иу газеты скæнынæн кæнæ та бахъахъхъæнын
- ▶ Спайда кæнæд финансон æххуысы уæвæг фæрæзтæ ирон æвзагыл саразгæ аудио-визуалон продукцийы æрдæмдæр
- ▶ Йæ фарс рахæцæд уыцы журналистты æмæ медиæйы æндæр кусджыты профессионалон цæттæкæнынæн, кæцытæ пайда кæнынд ирон æвзаг.

Гуырдыстон йæхимæ исы хæсдзинад, сифтонг кæна сыхаг бæстæйæ радио æмæ теле-программæты комкоммæ æгæронæй райсын уыцы æвзагыл,

– имис гатвалысწინებით, რომ რადიო და ტელევიზია ემსახურებიან საჯარო საქმეს:

- ▶ სათანადოდ უზრუნველყოს, რომ ტელე-რადიო მაუწყებლობამ წარმოადგინოს პროგრამები ოსურ ენაზე
- ▶ წაახალისოს და/ან ხელი შეუწყოს სატელევიზიო პროგრამების მაუწყებლობას ოსურ ენაზე რეგულარულ საფუძველზე
- ▶ წაახალისოს და/ან ხელი შეუწყოს ოსურ ენაზე აუდიო და აუდიო-ვიზუალური პროდუქციის წარმოებას და დისტრიბუციას
- ▶ წაახალისოს და/ან ხელი შეუწყოს ოსურ ენაზე სულ მცირე ერთი გაზეთის შექმნას და/ან შენარჩუნებას
- ▶ გამოიყენოს ფინანსური დახმარების არსებული საშუალებები ოსურ ენაზე შექმნილი აუდიო-ვიზუალური პროდუქციის მიმართაც
- ▶ მხარი დაუჭიროს იმ ჟურნალისტთა და მედიის სხვა მუშაკთა პროფესიულ მომზადებას, რომლებიც იყენებენ ოსურ ენას.

საქართველო ვალდებულიებას იღებს, უზრუნველყოს მეზობელი ქვეყნებიდან რადიო და ტელე-

კაეცი აენგაესონდ უ კაენა იდენტონ
უ ირონ ავზადჯი ამაე ნაე ბახუიგ
დარდჰაენი აცი ავზაგილ რადიო ამაე
ტელე-პროგრამაეტი რეტრანსლაციიან
სუხაგ ბაესაეაეი. ამაეი დარდჰარ მა,
გუირდჰისტონ იაეხიმაე ისუ ხაესდჰინად,
სიფონგ კაენა, ცაემაეი არაენგონდ
მა არცაეაუა უაგონუ რავდისინუ
საერიბარდჰინადილ ამაე მიხუირონ
ორგანტი აეხუიუსაეი ინფორმაციიუ
საერიბარ აპარახათილ უიცი ავზაგილ,
კაეცი პაიდა კაენი ირონ ავზადჯი
იდენტონ კაენა აენგაესონდ ფორმაეიან.
უაელდარ ჰაგჰდგონდ საერიბარდჰინადტი
აუადჰინ, უიი თიხხაეი, ამაე უიმაე ხაუი
ხაესდჰინადტაე ამაე ბარნდჰინადტაე,
გაენაენ ის ამაე იან დაელბარ ბაკაენა
აქამ ფორმალონდჰინადტაე, უავარტაე,
არაენგონდჰინადტაე კაენა სანკიტაე,
კაეციტაე არკასტგონდ სტი ჰაკჰონაეი
ამაე აენაენგდჰინადტი დემოკრატონ
აეხსაენადუ ნაციონ აედასდჰინადუ,
ტერიტორიონ აენაეხაენდჰინადუ აევი
აეხსაენადონ აედასდჰინადუ, უაგაეაერდტი
ხაეხაეხაენინადუ ამაე ფიდრაკაენდტი
სკუინაეგ კაენინი, აენაენიზდჰინადუ ამაე
მორალონდჰინადტი, არგაადდჰინადტი
ამაე აენდარ გოიმაეგტი ბარდჰინადტი
ხაეხაეხაენინი, კონფიდენციალონაეი
რაიგსაე ინფორმაციიუ რარგომ
კაენინად საერაეი აიუვარს კაენინი, აევი

პროგრამების პირდაპირი
შეუბლუდავი მიღება იმ ენაზე,
რომელიც მსგავსია ან იდენტურია
ოსური ენის და ხელი არ შეუშალოს
ამ ენაზე რადიო და ტელე-
პროგრამების რეტრანსლიაციას
მეზობელი ქვეყნებიდან. ამას გარდა,
საქართველო ვალდებულებას
იღებს, უზრუნველყოს, რომ
შეზღუდვები არ იქნას დაწესებული
გამოხატვის თავისუფლებაზე და
ბეჭდვითი ორგანოების მეშვეობით
ინფორმაციის თავისუფალ
მიმოქცევაზე იმ ენაზე, რომელიც
გამოიყენება ოსური ენის
იდენტური ან მსგავსი ფორმით.
ზემოხსენებული თავისუფლებების
განხორციელება, იმის გამო,
რომ იგი შეიცავს მოვალეობებსა
და პასუხისმგებლობებს,
შეიძლება დაექვემდებაროს
ისეთ ფორმლობებს, პირობებს,
შეზღუდვებს ან სანქციებს, რომლებიც
გათვალისწინებულია კანონით
და აუცილებელია დემოკრატიულ
საზოგადოებაში ეროვნული
უშიშროების, ტერიტორიული
მთლიანობისა თუ საზოგადოებრივი
უსაფრთხოების, მართლწესრიგის
დაცვისა და დანაშაულებათა
აღკვეთის, ჯანმრთელობისა და

ტერმინის დახატვის ხეობისა და სხვა პირების უფლებათა დაცვის, კონფიდენციალურად მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან აცილებისა, თუ სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის შესანარჩუნებლად.

საქართველო ვალდებულებას იღებს, უზრუნველყოს, რომ ოსურ ენაზე მოლაპარაკე პირთა ინტერესები წარმოდგენილი ან გათვალისწინებული იქნას იმ ორგანოების მუშაობაში, რომლებიც შეიძლება შეიქმნან კანონის შესაბამისად მედიის თავისუფლებისა და პლურალიზმის უზრუნველსაყოფად.

КУЛЬТУРОН МАДЗÆЛТÆ ÆМÆ КУЛЬТУРÆЙЫ УАГДÆТÆ

— **Культурон мадзæлтæ æмæ** культурæйы уагдæтты – сæрмагондæй чиныгдæтты, видеотекаы, культурæйы центры, музейты, архивты, академиты, театрты æмæ кинотеатрты, афтæ куйд литературон уацмысты æмæ кинематографион продукцийы, адæмон сфæлдыстады, фестивалты æмæ культурæйы фадыгты ‘рдæм, сæ ‘хсæны, ног технологиты спайдакæныны нымადæй, Гуырдыстон йæхимæ исы хæсдзинад уыцы территорийыл,

ზნეობის, ღირსებისა და სხვა პირების უფლებათა დაცვის, კონფიდენციალურად მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან აცილებისა, თუ სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის შესანარჩუნებლად.

საქართველო ვალდებულებას იღებს, უზრუნველყოს, რომ ოსურ ენაზე მოლაპარაკე პირთა ინტერესები წარმოდგენილი ან გათვალისწინებული იქნას იმ ორგანოების მუშაობაში, რომლებიც შეიძლება შეიქმნან კანონის შესაბამისად მედიის თავისუფლებისა და პლურალიზმის უზრუნველსაყოფად.

კულტურული საქმიანობა და კულტურის დანახავულება

— **კულტურული საქმიანობისა და** კულტურის დაწესებულებების – განსაკუთრებით ბიბლიოთეკების, ვიდეოთეკების, კულტურის ცენტრების, მუზეუმების, არქივების, აკადემიების, თეატრებისა და კინო-თეატრების, ისევე როგორც ლიტერატურული ნაწარმოებებისა და კინემატოგრაფიული პროდუქციის, ხალხური შემოქმედების, ფესტივალებისა და კულტურის დარგების მიმართ, მათ შორის,

цырандæриддæр ирон æвзаг пайдагонд
цауы æмæ паддзахады хицауады
органы компетенцийы, барлаæварды
æмæ ролы арæнты:

- ▶ Сразæнгард кæна ирон æвзагæн ахастæвдисæг равдысты хуызтæ æмæ инициативтæ æмæ къух сараза ацы æвзагыл арæзт куыстытыл æнцонвадаты æндæр æмæ æндæр фæрæзтæ
- ▶ Къух сараза ирон æвзагыл арæзт уацмыстыл æнцонвадаты æндæр æмæ æндæр формæтæн æндæр æвзагты тæлмацы, дублироват кæныны, уæлæмхас синхронизацийы æмæ субтитрирдзинады арæзты баххуыс кæныны æмæ рæзынады фæндагæй
- ▶ Сифтонг кæна, цаемæй æндæр æмæ æндæр хуызы культурон мадзæлтты сорганизоват кæнын æмæ фарсхæцынæн дзуаппдæттæг органтæ аккаг суммæтæ (æхцатæ) рахицæн кæной ирон æвзаг æмæ культурæйы зонынадæн æмæ уыдоны практиконæй спайдакæнынæн уыцы мадзæлтты, кæцытæн уыдон аразынц организаци æмæ фарсхæцынад

ახალი ტექნოლოგიების გამოყენების
ჩათვლით, საქართველო
ვალდებულებას იღებს იმ
ტერიტორიაზე, სადაც ოსური ენა
გამოიყენება და სახელმწიფო
ხელისუფლების ორგანოების
კომპეტენციის, უფლებამოსილებისა
და როლის ფარგლებში:

- ▶ წაახალისოს ოსური ენისათვის დამახასიათებელი გამოხატვის სახეები და ინიციატივები და ხელი შეუწყოს ამ ენაზე შექმნილ ნაშრომებზე ხელმისაწვდომობის სხვადასხვა საშუალებებს
- ▶ ხელი შეუწყოს ოსურ ენაზე შექმნილ ნაწარმოებებზე ხელმისაწვდომობის სხვადასხვა ფორმებს სხვა ენებზე თარგმანში, დუბლირებაში, დამატებით სინქრონიზაციასა და სუბტიტრების გაკეთებაში დახმარების გაწევისა და განვითარების გზით
- ▶ უზრუნველყოს, რომ სხვადასხვა სახის კულტურული ღონისძიებების ორგანიზებასა და მხარდაჭერაზე პასუხისმგებელმა ორგანოებმა სათანადო თანხები გამოიყონ ოსური ენისა და კულტურის ცოდნისა და მათი პრაქტიკული გამოყენებისათვის იმ ღონისძიებებში, რომლებსაც ისინი უწევენ ორგანიზებასა და მხარდაჭერას

▶ Къух хъуамæ сараза ахæм мадзæлттæн, кæцытæ сифтонг кæндзысты, цæмæй культурон мадзалы организоват кæнынæн кæнæ фарсхæцынæн дзуаппдæттæг органтаен сæ къухдариуæджды бын хъуамæ уа ахæм персонал, кæцы æххæстаргъджынæй зондзæни ирон æвзаг, афтæ ма куыд иннæ цæрджыты æвзаг (æвзæгты)

▶ Сразæнгард кæна ирон æвзагыл дзурæг минæвæртты комкоммæ хайдист культурон мадзæлтты организоват кæныны æмæ сæ ауадзынæн æнæмæнгхъæугæ уавæртæ скæныны

▶ Сразæнгард кæна кæнæ-та къух сараза ахæм органæн кæнæ органы саразынæн, кæцытæ дзуаппдæттæг удызсты ирон æвзагыл арæзт уацмысты æмбырдгондыл, хуызæг нывæрын æмæ презентацийыл кæнæ мыхуыры рауадзыныл.

Уыцы территорияты 'рдæм, цыран традиционæй пайдагонд нæ цæуы ирон æвзаг, кæд æмæ ирон æвзагыл дзурджыты нымæц раст кæны уый, уæд Гуырдыстон йæхимæ исы хæсдзинад, бар ратта, сразæнгард кæна кæнæ та сифтонг кæна аккаг культурон мадзæлттæ æмæ культурæйы уагдæтты функционироват кæнын раздæры пункты уагæвæрдмæ гæсгæйæ.

▶ ხელი შეუწყოს ისეთ ზომებს, რომლებიც უზრუნველყოფს, რომ კულტურული საქმიანობის ორგანიზების ან მხარდაჭერისათვის პასუხისმგებელ ორგანოებს თავიანთ განკარგულებაში ჰყავდეთ ისეთი პერსონალი, რომელიც სრულყოფილად ფლობს ოსურ ენას, ისევე როგორც დანარჩენი მოსახლეობის ენას (ენებს)

▶ წაახალისოს ოსურ ენაზე მოსაუბრეთა წარმომადგენლების უშუალო მონაწილეობა კულტურული საქმიანობების დაგეგმვასა და მათი წარმართვისათვის აუცილებელი პირობების შექმნაში

▶ წაახალისოს და/ან ხელი შეუწყოს ისეთი ორგანოს ან ორგანოების შექმნას, რომლებიც პასუხისმგებელნი იქნებიან ოსურ ენაზე შექმნილი ნაწარმოებების შეკრებაზე, ასლის შენახვასა და პრეზენტაციაზე ან გამოქვეყნებაზე.

იმ ტერიტორიების მიმართ, სადაც ტრადიციულად არ გამოიყენება ოსური ენა, თუ ოსურ ენაზე მოლაპარაკეთა რაოდენობა ამას ამართლებს, საქართველო ვალდებულია იღებდეს, ნება დართოს, წაახალისოს და/ან უზრუნველყოს შესაბამისი კულტურული საქმიანობა და კულტურის დაწესებულებების ფუნქციონირება წინა პუნქტის დებულებების შესაბამისად.

Гуырдыстон йæхимæ исы хæсдзинад фæсарæйнаг бæстæтимæ культурон æмахастыты аккаг бынат ратта ирон æвзагæн æмæ уыцы культурæйæн, кæцыйы раргомдзинад дæр æвдисы уый.

ЭКОНОМИКОН ÆМÆ СОЦИАЛОН ЦАРД

— Экономикон æмæ социалон хъуыддæгтæм гæсгæйæ Гуырдыстон йæхимæ исы хæсдзинад æппæт бæстæйы масштабæй:

- ▶ Скуынæг кæна бæстæйы закондæттынады уæвæг кæцыфæнды уагæвæрд, кæцыдæриддæр æнæрастдзинадæй бар нæ дæтты кæнæ къуындæг кæны ирон æвзагæй пайдакæнынад экономикон æмæ социалон фарстæтимæ баст документты, сæрмагондæй, куыстуаты бадзырдты æмæ техникон документты, цахæмдæриддæртæ сты æндæр æмæ æндæр хуызы продукцийы æви арæстдзинады пайдакæныны æгъдæуттæ
- ▶ Къух ратта кæнæ та сразæнгард кæна ирон æвзагæй пайдакæнынад æндæр фæрæзтæй, кæцытæ не сты æркастгонд лæвæрд дæл-пункты.

Экономикон æмæ социалон хъуыддæгты 'рдæм, Гуырдыстон йæхимæ исы

საქართველო ვალდებულებას იღებს საზღვარგარეთის ქვეყნებთან კულტურულ ურთიერთობებში სათანადო ადგილი დაუთმოს ოსურ ენას და იმ კულტურას, რომლის გამოხატულებასაც ის წარმოადგენს.

ეკონომიკური და სოციალური ცხოვრება

— ეკონომიკურ და სოციალურ საქმიანობასთან დაკავშირებით საქართველო ვალდებულებას იღებს მთელი ქვეყნის მასშტაბით:

- ▶ გააუქმოს ქვეყნის კანონმდებლობაში არსებული ნებისმიერი დებულება, რომელიც გაუმართლებლად კრძალავს ან მზუდავს ოსური ენის გამოყენებას ეკონომიკურ და სოციალურ საკითხებთან დაკავშირებულ დოკუმენტებში, კერძოდ, შრომით ხელშეკრულებებში და ტექნიკურ დოკუმენტაციაში, როგორცაა სხვადასხვა სახის პროდუქციისა თუ მოწყობილობის მოხმარების წესები
- ▶ ხელი შეუწყოს და/ან წაახალისოს ოსური ენის გამოყენება სხვა საშუალებებით, რომლებიც გათვალისწინებული არ არის ზემოთ მოცემული ქვე-პუნქტით.

ეკონომიკური და სოციალური საქმიანობის მიმართ, საქართველო

хæсдзинад, паддзахадон хицауады
органы компетенцийы фæлгæтты,
уыцы территорийыл, цырандæриддæр
пайдагонд цæуы ирон æвзаг æмæ
уыййас, цасдæриддæр ын реалонæй
гæнæндзинад ис:

- ▶ Сифтонг кæнæд, цæмæй социалон
аудындынады объектæ, ахæмтæ,
цахæмтæ сты рынчындытæ,
карджынты хæдзæрттæ,
балæууæндон агъуыстытæ, бахатой
ирон æвзагыл дзурæг гоймагтæм,
кæцытæм хъæуы базилын
рынчындынады, аскарджыны
æмæ æндæр аххосæгтæм гæсгæ,
ацы æвзагыл сæ райсыны æмæ
дзæбæхкæныны гæнæндзинады.

Æвзаджы æмæ æвзаг иртасæн амал æвдисы
региалон кæнæ этникон къаддæрдæр
хæйтты æвзæгты Европæйаг Хартыйы уыцы
уагæвæрдтæ фæцыбыргонд формæйæ,
кæцыты кой ис Гуырдыстыны Парламенты
декларацийы проекты «Региалон кæнæ
этносты къаддæрдæр хæйтты æвзæгты
Европæйаг Хартыйы» ратификацийы фæдыл.
Ацы документ цæттæгонд æрцыд 2013 азы
июны мæйы «Региалон кæнæ этносты
къаддæрдæр хæйтты æвзæгты тыххæй
Европæйаг Хартыйы» фæдыл Гуырдыстыны
ацы хæсдзинады сæххæст кæныны фæдыл
арæст æрцыд куыстуæтты хсæн къамисы æмæ
Европæйы Советы экспертты 'рдыгæй. Хартыйы
æххæст аутентикон версийы гæнæн ис бакæсат
Европæйы Советы веб-фарсыл:
[http://conventions.coe.int \(treaty No. 148\)](http://conventions.coe.int (treaty No. 148))

валдæбæууæдæс илæбæс, сакæлмæууо
хæлæсæууæдæбæс ордæнæбæс
коммунæкæнæсæс фæргæлæбæс, им
территориæбæ, сæдæг гæмæууæдæбæ
осурæи енæ дæ имдæнæд, рæмдæнæдæг
ес рæалурæд Шæсæдæбæлæбæ:

- ▶ Убрæууæдæбæс, ром скомæлурæи
мæруууæдæбæс ордæнæбæс,
исæбæс, ромæбæсæбæс
сæвæдæбæсæбæс, мæууæдæбæс
сæбæс, тæууæдæбæс,
Шæсæбæсæбæс осур енæбæ
мæлæбæсæбæс æбæс, ромæбæсæбæс
есæбæсæбæсæбæсæбæс
æвæдæбæсæбæс, сæдæбæсæбæс
сæбæс æн сæбæсæбæсæбæсæбæс,
æмæбæс енæбæсæбæсæбæсæбæсæбæс
мæруууæдæбæсæбæсæбæсæбæсæбæс.

ენის ეს გამკვლევი წარმოადგენს რეგიონული
ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართის
იმ დებულებებს გამარტივებული ფორმით,
რომლებიც მოხსენიებულია საქართველოს
პარლამენტის დეკლარაციის პროექტში
“რეგიონული ან უმცირესობათა ენების
ევროპული ქართის” რატიფიკაციის შესახებ.
ეს დოკუმენტი მომზადდა 2013 წლის ივნისში
„რეგიონული და უმცირესობათა ენების შესახებ
ევროპული ქართის“ თაობაზე საქართველოს
ვალდებულების შესრულებასთან
დაკავშირებით შექმნილი უწყებათაშორის
კომისიისა და ევროპის საბჭოს ექსპერტების
მიერ. ქართის სრული ავთენტური ვერსია
შეგიძლიათ იხილოთ ევროპის საბჭოს ვებ-
გვერდზე:
[http://conventions.coe.int \(treaty No. 148\)](http://conventions.coe.int (treaty No. 148))

Сымах, куыд ирон национ къадбæрдæр хайы минæвар, дæр пайда кæнут национ къадбæрдæр хайы хъахъхъæныны фæдыл Европæйы Советы фæлгæт Конвенцийæ. Ацы бадзырдæй, паддзахад ктух аразы аккаг уавæртæ скæнынæн национ къадбæрдæр хайы минæвæрттæн, цæмæй уыдон бахъахъхъæной æмæ райтынг кæндæй сæрмагонд культурайы æмæ уыдон идентондзинады сæйраг элементтæ (æвзаг, религи, традицитæ, æмæ культурон бындардзинад) æмæ хъахъхъæны ахæм зоймæгты ассимиляцийæ. Фæлгæт Конвенци хъахъхъæны æхсæнадон царды къадбæрдæр хайы æвзаджы пайда кæныны бар æмæ уыд парахат кæны ахæм аспекттыл, цахæмдæриддæр у ахуырæнæн чингуыты уæвынад, сæрмагонд ахуырадон æмæ профессионалон центрты саразын æмæ уаг дæттыны бар, нæмтты спайда кæнын æмæ уынгты нæмтты къадбæрдæр хайы æвзагыл сæвæрыны, хицæн ахастæвдисæг фыстыты къадбæрдæр хайы æвзагыл саразыны бар, æхсæнадон царды эффективон (ахадæн) хайадист (се 'хсæны æнæхицауадон организациты мидæг) æмæ æндæр паддзахæдтимæ къадбæрдæр хайы хъахъхъæныныл бадзырдты формæйыл скæнын.

тæккæн, როგორც ოსური ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენელი, ასევე სარგებლობთ ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ ევროპის საბჭოს ჩარჩო კონვენციით. ამ ხელშეკრულებით, სახელმწიფო ხელს უწყობს შესაბამისი პირობების შექმნას ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთათვის, რათა მათ შეინარჩუნონ და განავითარონ საკუთარი კულტურა და მათი იდენტობის ძირითადი ელემენტები (ენა, რელიგია, ტრადიციები და კულტურული მემკვიდრეობა) და იცავს ასეთ პირებს ასიმილაციისგან. ჩარჩო კონვენცია იცავს სამოგადობრივ ცხოვრებაში უმცირესობის ენის გამოყენების უფლებას და იგი ვრცელდება ისეთ ასპექტებზე, როგორცაა სახელმძღვანელოების ქონა, კერძო საგანმანათლებლო და პროფესიული მომზადების ცენტრების შექმნისა და მართვის უფლება, სახელების გამოყენებისა და ქუჩის დასახელებების უმცირესობის ენაზე განთავსების, კერძო ხასიათის წარწერების უმცირესობის ენაზე გაკეთების უფლება, სამოგადობრივ ცხოვრებაში ეფექტური მონაწილეობა (მათ შორის არასამთავრობო ორგანიზაციებში) და სხვა სახელმწიფოებთან უმცირესობათა დაცვაზე ხელშეკრულებების გაფორმება.

Регионалон кәнгә этносты кьаддәрдәр хәйтты ағзәгәты Европәйәг Харти ағдиси Европәйы Советы Конвенцийы, кәҗы аҗхуыс кәны уыцы этносты кьаддәрдәр хәйтты ағзәгәты хьахьхәнынән, кәҗытыл традиционәй ныхас кәныңц бәстәйы мидәг. Ләгәрд ағзаджы иртасән амалмә хауы ағзәгәты Европәйәг Харти мәгсәйә аҗнқнават скәнын уыцы мадзәлтты, кәҗыиә спайдәкәнындәр Гуырдыстон хьавы цроны 'рдәм.

Регионалон кәнгә этносты кьаддәрдәр хәйтты ағзәгәты Европәйәг Харти ағмә Европәйы Советы тыххәй уәләмхас информацииы тыххәй уә курагг дән, бахизат нә Веб-фарсмә:

coe.int/minlang
coe.int
coe.ge

Европәйы Совет у адәймаджы барты раздзог организаци континентыл. Ие сконды ис 47 уәнг- пәддзахад кәҗытәй 28 Европәйы Цәдиси уәнг у. Европәйы Советы алкәҗы уәнг-пәддзахад иә кьух аерфыста адәймаджы барты Европәйәг конвенцийыл – бардырдыл, кәҗыиы нысан у адәймаджы барты, демократийы ағмә закьоны уәлдәрады хьахьхәнын. Адәймаджы барты Европәйәг тәрхондон иә цәст дары конвенцийы сыххәст кәныныл уәнг-пәддзахәдты.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართია წარმოადგენს ევროპის საბჭოს კონვენციას, რომელიც ხელს უწყობს იმ უმცირესობათა ენების დაცვას, რომლებზეც ტრადიციულად საუბრობენ ქვეყანაში. მოცემული ენის გზამკვლევი მოიცავს ენების ევროპული ქართით გათვალისწინებულ ხელშეწყობის იმ ღონისძიებებს, რის გამოყენებასაც საქართველო აპირებს ოსურის მიმართ.

რეგიონული ან უმცირესობათა ენების ევროპული ქართისა და ევროპის საბჭოზე დამატებითი ინფორმაციისათვის გათხოვთ, ეწვიოთ ჩვენს ვებ-გვერდებს:

coe.int/minlang
coe.int
coe.ge

ევროპის საბჭო არის ადამიანის უფლებათა მოწინავე ორგანიზაცია კონტინენტზე. იგი 47 წევრი სახელმწიფოსაგან შედგება, რომელთაგან 28 ევროპის კავშირის წევრია. ევროპის საბჭოს ყველა წევრმა სახელმწიფომ ხელი მოაწერა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას – ხელშეკრულებას, რომელიც გამიზნულია ადამიანის უფლებების დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დასაცავად. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ზედამხედველობს კონვენციის შესრულებას წევრ სახელმწიფოებში.

OSS
KAT

